

Arvidsbatt om
filmen
"Pet for Norge"

(an vorkjempere Jørgen
Håver). .

KOMMENTAR

«Harstad Tidende» 30/6.01

Korstog mot det onde - under Hitlers fane

«Vi som av en eller annen grunn ikke har fått lov til å bli med, kan bare takke korsfarerne og forsikre at ethvert ekte norsk hjerte banker for vår felles sak.»

MALVIN KARLSEN

Hvem sa dette, hvem var korsfarerne, og hvilken dato skrev man da dette ble sagt?

Vi må tilbake i tiden, til 19. desember 1941. De manende ord sto å lese i Harstad Tidende, som da var underlagt tysk sensur og kontroll i okkupert land. Skribenten var Christian Selmer, høyesterettsdommer oppnevnt av Vidkun Quislings nye regjering. Korsfarerne var de unge menn som skulle til Østfronten for om nødvendig å ofre livet for Adolf Hitler og hans sak.

Rense det norske flagg

Høyesterettsdommeren skrev om Den Norske Legion: «De skarer som går inn i Legionens rekke, renser ved sin offervilje det norske flagg de bærer på sin venstre arm for den fornedrelse og skam som små og holdningsløse individer har bragt over dem.» Og han tilføyde at man ved denne offervilje frigjorde seg fra en usunn og hul livsanskuelse representert ved jødisk mentalitet og sovjetrussisk og anglosaksisk makt-syke.

Det er grunn til å tro at to brødre på Sandsøy, unge menn i slutten av 20-årene, med interesse leste Christian Selmers hyllest til korsfarerne. I alle fall er det sannsynlig at de høsten 1941 leste opprop i denne og andre aviser om å melde seg til krigstjeneste i øst «for å kjempe

skulder ved skulder sammen med Tyskland for et nytt Europa». I Harstad var det tyske ortskommandantur rette stedet å melde seg som korsfarer. Sannsynligvis gikk brødrene dit.

Den ene av dem, understurmführer Einar Høve, falt på Østfronten 14. februar 1943, 30 år gammel. I tysk løytnantsuniform, med et norsk flagg på venstre arm. Den andre broren, Jørgen Høve, også han med løytnants grad, fikk anledning til å reise hjem til Norge. Han ble dømt for landssvik etter frigjøringen i 1945.

Quislings heil og sæl

Det hadde han nok ikke tenkt seg da han trakk i tysk uniform og avla troskapsed til der Führer, Adolf Hitler. Kanskje mintes han den norske führer, ministerpresident Vidkun Quislings ord ved edsavleggelsen til Hitler i 1942:

«Den tid da det står om fedrelandets og dermed alle nordmenns eksistens og fremtid, ja, om hele vår folkeætts og hele vår sivilisasjons eksistens og fremtid, da har dere ikke villet sitte rolig hjemme og la andre folk kjempe og dø for en sak som er like meget en livssak for oss som for de andre folkene. Ved dette frivillige offer har dere gjort dere fortjent til fedrelandets største takk og til alle anstendige menneskers respekt og aktelse. Heil og sæl!»

Under festspillene har det vært premiere på Reuben Slettens kortfilm om frontkjemperen Jørgen Høve, hvor den gamle mannen får anledning til å redegjøre for sitt valg den gang. Det kan være en interessant dokumentasjon av hva som førte unge mennesker over på tysk side den gang. Men det må ikke glemmes at dokumentasjonen er endimensjonal. Det er ikke dens oppgave å belyse frontkjemperens valg i forhold til det store flertall av kjempende norsk ungdom som ofte med livet som innsats tok seg over

til England for å slåss for et ganske annet Europa sammen med dem som lot seg dirigere av «jødisk mentalitet» og «anglosaksisk maktssyke».

Voldens og dødens ideologi

Dermed får Høve anledning til å prosedere sin sak uten at det bringes inn motforestillinger. Han fulgte oppfordringen fra Frontkjemperkontoret: «Du som føler utvelgelsen, du som ser klart i dag, du har forpliktelsen, du tar byrden opp. Du spenner stålhjelmen fastere, for at vårt folk skal leve.» Han angrer ingen ting.

«Stans ikke før bolsjevismen er slått», heter det i Den Norske Legions sang. Jørgen Høve var villig til å ofre livet for å stanse bolsjevismen, som i 1920- og 30-årene i de aller beste borgerlige kretser i Norge ble betraktet som en dødelig fare, for ikke å snakke om den intense propaganda som folket ble utsatt for under den tyske okkupasjonen.

Jødene og bolsjevikene, det var de truende dødens krefter for ubehagelig mange i vårt land den gang, og det er forståelig at en del unge lot seg oppildne til å bli korsfarere i kampen mot dem nazistene regnet som undermennesker. Mer uforståelig er det at de har klart å bevare korstogsånden livet igjennom, og direkte farlig blir det hvis unge mennesker i dag ser filmen om Jørgen Høve og lar seg forlede til å tro at den store kampen fra 1939 til 1945 dreide seg om å redde Europa fra bolsjevismen, med Adolf Hitler som den store redningsmann.

Nazismen var ikke bare tog i rute, nye arbeidsplasser og syngende ungdom i marsjtakt, nazismen var og er også en voldens og dødens ideologi. Men det berøres ikke en film som i ubefestede sjeler kan skape et medføleende inntrykk av at en gammel mann har måttet tåle megen urett for sin idealistiske trosskyld.

- Uhøflig av forsvarsmuseet

*«Havstad
Tidende»
29/2-01*

Filmen «Alt for Norge» viser en sekvens hvor forsvarsmuseet nekter produsentene å filme frontkjemperen Jørgen Høve inne på forsvarsmuseet ved siden av uniformen han selv hadde gitt museet.

LINN K. YTTERVIK

- Uhøflig, mener førstelektor Baard Borge som har forsket på Nasjonal Samlings regime under krigen.

- De har et svært tradisjonelt historiesyn og både en uhøflig opptreden og en usaklig argumentasjon om hvorfor ikke Høve kunne bli avbildet ved siden av uniformen han hadde gitt museet.

Forsvarsmuseet begrunnet avslaget blant annet med at det for tiden er oppblomstring av nynazistiske miljøer.

- Det er feil å blande frontkjemperene med nynazisme, sier Borge som savner mer romslighet fra forsvarsmuseets side.

- Personlig likte jeg filmen og jeg tror vi vil høre mer fra Reuben Sletten i framtiden. Det ligger store forskningsmessige oppgaver og venter på oss når det gjelder frontkjemperne, mener Borge.

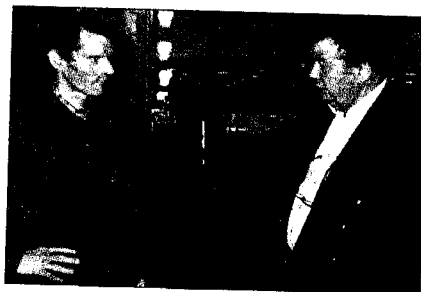
Produsent for «Alt for Norge», Kjell Eriksen, sier han er overgitt over denne typen reaksjoner.

- Vi forventer at det skal bli fred i Bosnia på et år og så klarer vi ikke engang å skape forsoning i vårt eget land, sier han.

DEBATT: Reuben Slettens (t.h.) film «Alt for Norge» skaper debatt. Her er regissøren sammen med produsent Kjell Eriksen og hovedperson i filmen Jørgen Høve under kortfilmfremvisningen i går.

Foto: Linn K. Yttervik

ENIGE: Filmen «Alt for Norge» er fortellende og mangler spenning, synes Einar Lockert (l.v.) og Sigurd Stenersen. Foto: Ola Bruun

Berettende dokumentar uten spenning

Reuben Slettens kortfilm «Alt for Norge» ble i går vist for første gang i Harstad. Filmen handler om frontkjemperen Jørgen Kildal Høve fra Sandsøy, og mange har i forkant latt seg forarge av filmens tittel «Alt for Norge».

OLA BRUUN

Den mye omtalte dokumentarfilmen ble presentert i den nye minikinoen i Harstad i forbindelse med den store kortfilm-mønstringen under årets festspill. Jørgen K. Høve var selv til stede på premieren, og i filmen oppga han sin sterke motstand mot bolsjevismen som grunn for sine handlinger og disposisjoner.

Filmen er laget i kjappe sekvenser med fin klipping og virkningsfull kombinasjon av krigsdokumentar og nåtidsopptak. Den er berettende, mangler spenning og kan ikke sies å ha stor grad av nerve.

Fagfolk

Harstad Tidende har bedt historielærerne Sigurd Stenersen og Einar Lockert om å gi sine umiddelbare kommentarer og de er slik:

* Stenersen: - En relativ nøktern film, med et personlig vitnemål. Høve legger for dagen en klar mangel på å forstå hva hans handlinger betydde for norske forhold. Det er en ærlig film som gjengir Høve lojalt. Jeg reagerer litt på filmen fordi den mangler spenning. Den blir en gjendiktning av et liv.

* Lockert: - Et ærlig partsinnlegg. Det er på tide at man får vist den tiden, det tåler vi godt i dag. Svakheten med filmen er at den ikke analyserer nazistiske ideologier. Høve roser Hitler for hans arbeid med å bygge opp Tyskland, men stopper der.

Filmtittelen kan virke provoserende og vi må forstå at den kan vekke mange følelser. Filmen burde ha litt videre perspektiv, men jeg kunne utmerket godt tenke meg å vise den for mine elever i videregående skole med sikte på en fruktbar diskusjon i elevflokk.

Harstad Tidende 3/801

Den perfekte fiende

PÅ FILM: Vi møter både Jørgen Høve og hans kone Matilde i Reuben Slettens film «Alt for Norge».

Dokumentarfilmen «Alt for Norge» provoserer enkelte fordi den bryter med de etablerte, stereotype oppfatningene om okkupasjonsårenes norske NS-medlemmer og frontkjemper. Men om filmen skulle stimulere til debatt om denne siden ved okkupasjonstiden er det bare av det gode. Kanskje kan gamle fiendebilder med tiden vike plass til fordel for et mer nyansert, og sannere, historiesyn?

Så har den mye omtalte kortfilmen «Alt for Norge», om tidligere frontkjemper og NS-medlem Jørgen Kildal Høve, omsider hatt premiere. Fjorårets mange følelsesladde protester mot at de rundt 8000 nordmennene som kjempet som frivillige på tysk side under 2. verdenskrig i det hele tatt vies en dokumentarfilm har tilsynelatende forstummet. Enkelte har likevel innvendinger også etter at de har sett Reuben Slettens lavmælte film, blant dem HT's Malvin Karlson.

Kritikken, slik Karlson formulerer den på kommentarplass, går i hovedsak ut på at den gamle frontkjemperen har fått anledning til å legge frem sin versjon av begivenheter som nå ligger 50-60 år tilbake i tid, uten at filmen bringer inn motforestillinger. Karlson er bekymret for at Slettens dokumentar kan gi dagens unge mennesker et feil inntrykk av hva krigen faktisk dreide seg om, og dessuten skape medfølelse for den aldrende frontkjemperen fra Sandsøy. Både Malvin Karlson og noen andre kritiske røster savner dessuten en kobling til nazismen, som Karlson kaller «volden og dødens ideologi», i Slettens dokumentarfilm.

Etter min oppfatning er kritikken lite treffende. Først og fremst fordi «Alt for Norge» ikke er ment som noen bred og balansert dokumentar om frontkjemperbevegelsen som sådan, noe som forøvrig er en opplagt fremtidig oppgave for NRK. Slettens film er derimot beretningen om én enkeltskjebe blant de minst 100 000 nordmennene som på en eller annen måte havnet på «feil side» i okkupasjonsårene. Og det er Høve selv som forteller.

Jeg har selv vært historisk konsulent for «Alt for Norge», men vel og merke bare for manus til kommentatorstemmen. Jørgen Høves egne

utsagn har jeg altså ikke gjennomgått med rødblyant. Det går nemlig klart frem av filmen at Høve legger frem sitt personlige syn på hvorfor han den gang handlet som han gjorde, og på behandlingen han fikk under det såkalte «Landssvikoppgjøret» etter frigjøringen 8.mai 1945. Høves synspunkter står for hans egen regning. Filmen overlater til seeren å trekke sine egne konklusjoner, eventuelt søke opplysninger annetsteds.

Kronikk

Baard H. Borge, førstelektor HII

Dette er ikke det spor farlig, Karlson. Filmen vil neppe føre norsk ungdom på ville veier, i den forstand at flere av dem vil iføre seg marsjstøvler og hakekors. La meg én gang for alle slå fast at krigstidens Nasjonal Samling og våre dagers såkalte nynazisme er to vidt forskjellige fenomener. Nei, «faren» ved filmen om Jørgen Høve ligger nok først og fremst i at den tapende part for én gangs skyld får legge frem sin versjon av Krigen - med stor k - på filmleerretet.

Når Høve forteller om sine handlinger under okkupasjonen, og om hvilke motiver han hadde, kommer det imidlertid ikke frem noe genuint nytt. De samme synspunktene, og «den samme» kritikken av etterkrigsoppgjøret, finnes i et betydelig antall publikasjoner andre tidligere NS-medlemmer har utgitt på eget forlag. Det nye ved «Alt for Norge» er at denne gruppens argumenter når ut til en bredere offentlighet.

Men heller ikke det skulle vel i seg selv være noe å frykte for Karlson og andre som vil forsvare den hevdvunne historieversjonen, der skillet mellom «gode nordmenn» og «nazister» er klart og entydig. Det skal nok mer til for å rokke ved grunnfortellingen om krigen, en fortelling all norsk ungdom etter 1945 må sies å være oppflasket med og derfor burde være rimelig godt kjent med. Etter en krig er det som vi vet seierherren som skriver historien.

I Norge har motstandssiden hatt et tilnærmet monopol på å fortolke

det som skjedde i årene fra 1940 til 1945. Monopolsituasjonen har den dessverre i stor grad brukt til å «demonisere» den betydelige minoriteten landsmenn som sto på «den andre siden», uten hensyn til at mange av dem utvilsomt handlet som de gjorde ut fra personlig aktverdige motiver. I nordmenns kollektive hukommelse ble «nazisten» derfor noe nær den ideelle fiende, et tvers igjennom ondsinnet og svikefullt individ uten forsonende trekk.

Det er på denne bakgrunnen de spredte, negative reaksjonene på Reuben Slettens film må sees. Noen får rimeligvis problemer med sitt enkle, mentale svart-hvitt system når frontkjemperen og «nazisten» på lerretet fremstår som en høyst alminnelig eldre mann, som kanskje til og med minner litt om ens egen far eller bestefar.

Som noen vil ha lagt merke til, har jeg konsekvent satt ordet «nazist» i hermetegn. Grunnen er at jeg mener begrepet, som Karlson og andre omgås med den største letthet, må brukes med forsiktighet. Norske NS-medlemmer brukte aldri betegnelsen selv, men den ble flittig brukt når en i motstandskretser skulle omtalt Quislings tilhenger. Det viktige her er imidlertid at demoniseringen av den tapende part, som er et internasjonalt fenomen, har ført til at «nazismen» i våre dager ikke huskes som en politisk ideologi og som partier med bred folkelig appell, men nesten utelukkende forbindes med tyskerens ufattelige forbrytelser på Østfronten og i utryddelsesleirene.

Når Karlson og andre vil at Høve skal konfronteres med nazismens grusomhet, er det likhaugene de mener. Men det er urimelig å gjøre det enkelte norske NS-medlem ansvarlig for handlinger han eller hun ikke deltok i, og ikke engang kjente til. Høve og hans kampanjer meldte seg ikke frivillig for å delta i krigsforbrytelser, men snarere for å nedkjempe kommunismen eller for å komme Finland til unnsetning. Verken konsentrasjonsleirene eller massedrapene i Øst-Europa var forøvrig offentlig kjent før Det tredje rikets endelige sammenbrudd våren 1945.

Fiendebildet - den gang og nå

GUNNAR E. KRISTIANSEN, HARSTAD

Førstelektor ved Høgskolen i Harstad, (Hil) Baard H. Borge, stupet ut i det igjen (ITT 3. juli). Da «svare» han på Malvin Karlens sine betraktninger i Harstad Tidende som sto på trykk sist lørdag (30. juni). Det har vært interessant å følge med i hr. Borge sitt prosjekt over tid. Han synes å ha særdeles «godt grep om sin penn», og lar oss andre mer enn gjerne dele sine tanker om «sin baby» Nasjonal Samling – nazismen og de som gikk i dens tjeneste under siste verdenskrig.

– Krigen som varte fra 1939 til 1945 og tok så ufattelig mange menneskeliv – hhv 30 millioner (eller 50 millioner om man regner med undermenneskene i øst).

Denne gang har den gode førstelektor vært noe han sjøl kaller «historisk konsulent for filmen» – filmen med det famøse navn «Alt for Norge» – omhandlerde Jørgen Høve fra Sandsøy i Troms som dro på krigerferd i østerled – og med fare for eget liv skulle «nedkjempe bolsjevismen».

Etter at denne «lavmælte filmen» (Borges uttrykk) i regi av Harstad-gutten Reuben Sletten ble

innvilget plass på Festsplene i Nord-Norge sin plakati i sommer, er det faktisk enda noen som ytrer seg – både om filmen som prosjekt og om nasjonalsosialismen som idé. Dette synes for så vidt høgskolelektoren er i sin skjønneste orden, men da får de som ytrer seg være så snill at de holder seg innenfor tankerammene til de dannede nyorienterte – eller for å si det med Borge sine egne ord: «Kanskje kan gamle fiendebilder vike plass til fordel for et mer nyansert, og sannere historisyn?» Hva dette nyanserte historisyn skal gå ut på, se det vil han ikke la oss få del i – han bare lar oss ane –

Borge, som altså er (vel) utdannet og tilsatt som førstelektor ved Hil setter Landssvikoppjøret etter frigjøringen 8. mai 1945 i anførselstegn! Det kunne vært veldig interessant å vite hva han vil uttrykke med dette grepet. Kan hende han mener vi ikke skulle ha hatt noe landssvikoppjøret – kan hende han mener det var feil personer som ble pådømt? Hva vet vi? Det at lektoren også er av den oppfatning at «filmene «Alt for Norge» ikke er ment som noen bred og balansert dokumentar om frontkjemperbevegelsen som sådan ...» blir litt merkelig når det settes i sammenheng med et annet av hans utsagn – om at «De samme synspunktene og den samme kritikken av etterkrigsoppjøret, finnes i et betydelig antall publikasjoner andre tidligere NS-medlemmer har utgitt på eget forlag. Det nye ved «Alt for Norge» er at denne gruppens argumenter når ut til en bredere offentlighet.» Når han så – i tillegg til dette – får seg til å si – «I Norge har motstandssiden hatt et tilnærmet monopol på å fortolke

BORGES PROSJEKT: Gunnar E. Kristiansen (bildet) går hardt i rette med førstelektor Baard H. Borges syn på frontkjemperne og nazismen. Foto: Odd Leif Andreassen.

det som skjedde i årene fra 1940 til 1945. Monopolsituasjonen har den dessverre i stor grad brukt til å «demonisere» den betydelige minoriteten landsmenn som sto på «den andre siden», uten hensyn til at mange av dem utvilsomt handlet som de

gjorde ut fra personlig aktverdige motiver.» Da spør man seg: «Hva er Borges motiv?» Borge gjør et poeng av at han har satt begrepet nazist i anførselstegn – fordi NS-medlemmene den gang – og nå – selv aldri brukte begrepet. Borge vil ha oss til å huske det «positive» ved nasjonalsosialismen – det at det var en «politisk ideologi, ...og politiske partier (verden over) med bred folkelig appell». Vi må i følge ham heller søke å glemme hva denne ideologien førte til: «... tyskernes ufattelige forbrytelser på Østfronten og i utryddelsesleirene.» Ja, så vet vi det da – eller?

Etter min oppfatning er det slett ikke ufarlig når filmen/Borge vil ha oss til å se hva en enkelt person sto for – i denne kontekst. Borge avslutter sitt debattinnlegg – kalt kronikk – med «Høve og hans kampheller meldte seg ikke frivillig for å delta i krigsforbrytelser, men snarere for å nedkjempe kommunismen eller for å komme Finland til unnsetning. Verken konsentrasjonsleirene eller massedrapene i Øst-Europa var for øvrig kjent før Det tredje rikets endelige sammenbrudd våren 1945.»

Ja, han sier faktisk det – historikeren – uten å skjule til hva andre i dag vet og atter andre visste den gang. Det var faktisk krigen de dro til – etter for manges vedkommende først å ha opplevd kamphandlingene i Norge mellom norske og allierte styrker (franske, britiske og polske) på den ene siden og de angripende tyske styrker på den andre. Dette kan han da ikke ha glemt, den gode førstelektor ved Høgskolen i Harstad. At de unge menn hadde «aktverdige motiver» så som bekjempelsen av kommunismen – vet du Borge – sånt anses ikke som

et aktverdig motiv – når måten bekjempelsen skjer på er med våpen i hånd! Det er sannsynligvis dette som og påligger Malvin Karlens når han så sterkt imøtegår prosjektet «Alt for Norge» anno 2001. Et annet «aktverdig motiv» blant unge menn degutter den gang var at de av vernemakten ble lovet jord – land der borte i Østens rike. At dette kunne være fristende for mange unge gutter uten odel sier seg selv – men at de ble bedt om – og godtok – å droppe – for denne jorda – se det blir ikke like aktverdig. Kan De forstå det hr. førstelektor?

At mange fikk jord – over hodet er en annen sak.

Det sies ofte fra «nyorientert hold» at vi må huske at de ikke visste hva de gikk til (Frontkjemperne). For det første blir ikke en sannhet/løgn «renere» ved at den gjenstas. Dermed kan det kanskje være av interesse for hr Borge – og andre – å vite hva norske leksika skrev om fascismen/nasjonalsosialismen så tidlig som i 1935:

«Etter at nasjonalsosialismen hadde erobret regjeringsmakten 1933, blev der gjennomført et nazistisk diktatur. Den 24. mars gav riksdagen regjeringen fullmakt til å utstede lover uten riksdagens samtykke. Riksdagsbrannen blev signalet til en fryktelig terror mot bevegelsens motstandere, særlig marxister og jøder, med overfall, mishandlinger og mord. Det viktigste redskap for terroren var S. A., hvis sadistiske elementer fikk fritt spill. Regjeringen opprettet de beryktede konsentrasjonsleire hvori der antagelig blev anbragt minst 100000 mennesker. Forenes, særlig Goerings, blodtørstige taler virket som en godkjennelse av og opphisselse til voldshandlinger. Særlig oppsikt vakte jødeforfølgelsene.»

Jeg undrer meg på – hvor går vi – som mennesker – når påvirkene så standhaftig overlever – la oss aldri glemme hva fascisme er!

6/7.01
Harste Tidende

Baard H. Borge gjør svart til hvitt

GUNLEIF GABRIELSEN, GRATANGEN

Jeg har med interesse lest førstelektor Baard H. Borges kronikk i Harstad Tidende 3. juli, og det er da enkelte punkter i hans skrivelser jeg vil ta opp her. Han skriver at de norske nazistene «havnet» på gal side under okkupasjonen. Dette er å forvrengte de faktiske forhold, for de valgte gal side. Når en bruker ordet «havne» på gal side, forsøker en - bevisst eller ubevisst - å frita vedkommende for personlig ansvar. Jeg var også ungdom i krigsårene, og jeg sto også foran dette valget, men det kunne ikke falle meg inn å svikte, når landet var kommet i slikt utøret. Nå som vi vet, hadde tyskerne stor framgang den første tiden av krigen. Det het «Tyskland seirer på alle fronter». Store plakater bar fram budskapet på alle offentlige kontorer. For oss som var unge, så det lenge ut som Tyskland kunne vinne krigen, og jeg mener dette var den direkte drivkraft til at mange ble nazister i denne tiden. Det gjaldt å være med, slik at de fikk «en plass i sola» sammen med herrefolket.

Unggutter forledet

En annen årsak kunne være at en del unggutter ble forledet av sine foreldre eller andre til å melde seg til krigstjeneste. Vi vet at gutter helt ned i 13-14-årsalderen meldte seg til krigstjeneste, de løy på seg en høyere alder, for å få være med. For disse ungguttene finnes det kanskje en unnskyldning, men anklagen blir da desto sterkere mot forførerne. Kanskje finnes det enkelte nazister som skulle hatt strengere straff enn de fikk. Dette gjelder for det meste forholdene på Østlandet. Av frykt for russisk kollektivisering, meldte ungguttene seg til krigstjeneste for tyskerne. Det viste seg imidlertid at de tok grundig feil. De var blitt offer for en regelrett løgn, selv om de trodde at alt om nazistene var riktig, det ble også lovt store eiendommer i øst, når de hadde rensket områdene for kommunister.

Visst hva som foregikk

Videre mener Borge at «det er urimelig å gjøre det enkelte norske NS-medlem ansvarlig for handlinger han eller hun ikke deltok i, og ikke engang kjente til». La oss først se på dette med å «ikke kjenne til». Fra London fikk en nyheter daglig, og disse ble spredd til dem som ikke hadde radio, så i vårt område visste så godt som alle hva som foregikk både i Russland og i konsentrasjonsleirene. Jungeltelegrafene fungerte. Men en kan anta at en nazist ikke ville nedverdige seg til å høre på London. Fra det hold ble det bare servert propaganda, etter nazistenes mening. Nazistene fikk jo beholde radioapparatene og kunne høre på London så mye med ville, men de ville ikke. Og det må jo være deres ansvar.

Hadde makta og bestemte

Når det gjelder handlinger de ikke deltok i, kommer en ikke bort ifra at

SVART TIL HVITT: - For den som ikke vet bedre, kan lett tro det er riktig det Baard H. Borge skriver. Han appellerer til medfølelse og toleranse i sine skrivelser. Selvfølgelig er det synd på den gamle mannen som står bak den omtalte filmen, men han har ingen andre enn seg selv å takke for det, skriver Gunleif Gabrielsen (bildet) i denne artikkelen.

de direkte støttet nazismen ved å være tyske soldater. En kan tvile på om herr Borge har satt seg inn i forholdene i Norge under krigen. Da var det nazistene som hadde makta og bestemte. Og det var ikke mange andre som fikk si sin mening da. Gjorde de det, var de sikre på å komme i konsentrasjonsleir. Egentlig har frontkjemperne og andre nazister i dag fått uttale seg i meste laget. De har nytt godt av det motparten kjempet for. Tenkt om noen hadde uttalt seg så frimodig under okkupasjonen som nazistene og deres sympatisører får gjøre i dag.

Sofisten Borge

I historietimene lærte vi om sofistene i det gamle Hellas. Det forekommer meg at herr Borge benytter samme taktikken som sofistene. Med sin dyktighet prøver han å skrive slik at en sitter igjen med følelsen av at han har gjort svart til hvitt eller omvendt. For den som ikke vet bedre, kan lett tro det er riktig det han skriver. Han appellerer til medfølelse og toleranse i sine skrivelser. Selvfølgelig er det synd på den gamle mannen som står bak den omtalte filmen, men han har ingen andre enn seg selv å takke for det. Å skyld på rettsoppgjøret er ikke riktig, for det er en opplagt sak at en som grep til våpen mot sitt eget land eller dets allierte, måtte straffes. Hadde en tysker gjort det samme, hadde han nok fått dødsstraff i tilfelle nazistene hadde vunnet krigen.

Oppmuntrer nynazister

Til slutt vil jeg gjøre oppmerksom på at Borges uttalelser er en stimulans og en oppmuntring for nynazistene som vokser fram i vårt samfunn. Ved å påstå at nazistene ble urettferdig behandlet under rettsoppgjøret under krigen, vil nynazistene utvilsomt bli mer standhaftig i sin tro, og ser fram til at de skal få hevne den urett de mener ble begått. Jeg synes alle som hevder et slikt syn som Borge, bør tenke over dette, og ikke gå ærend for nynazistene.

fakta

«All for Norge»-debatten
Utgangspunktet for Harstad Tidende-debatten om frontkjemperne og nazismen er Reuben Slettens film om frontkjemper Jørgen Hove fra Sandsøy. Tidligere innlegg i debatten: Redaktør **Malvin Karlsen** (30. juni og 7. juli), førstelektor Baard H. Borge (3. og 13. juli), NKP-veteran Gunnar E. Kristiansen (5. juli), lektor Jermund M. Stensens (6. juli), spesialsykepleier Leif Hugo Hansen (12. juli). I dag presenterer vi lærer og lokalpolitiker **Gunleif Gabrielsen** fra Gratangen sitt bidrag i debatten.

Om frontkjempere og historie-fortolkning

BAARD H. BORGE, FØRSTELEKTOR HiH

Historie er ikke et statisk fag i den forstand at en opererer med absolutte sannheter som er opplest og vedtatt en gang for alle. Enhver historisk hendelse eller epoke kan med årene bli gjenstand for ny fortolkning. Årsaken er dels tilførsel av nytt kildemateriale. Men enda viktigere er det nok at nye generasjoner av forskere stiller andre spørsmål enn sine forgjengere, samtidig som de tolker gamle kilder på nye måter. Den rådende oppfatningen av Dansketiden fra 1500- til 1800-tallet har således endret seg betydelig gjennom de siste tiårene, det samme er tilfelle med det gjengse synet på Hanseatenes virke i Norge i middelalderen. Historien skrives altså kontinuerlig om. Emnet Norge under okkupasjonen utgjør naturligvis ikke noe unntak fra denne regelen, selv om HTs Malvin Karlsen later til å være overbevist om at så er tilfelle.

Jeg setter normalt stor pris på å lese Karlsens velskrevne kommentarspalte. Den som leser hans svar på mitt første innlegg om Reuben Slettens film om frontkjemperen Jørgen Høve kan imidlertid komme til å tro at det ikke har skjedd noen

som helst utvikling i historikerens syn på Nasjonal Samling (NS) og frontkjemperne siden først på 1950-tallet. I likhet med de tidligste bidragene til norsk okkupasjonshistorie er Karlsen kategorisk fordømmende overfor de mange nordmennene som havnet på «feil side» og lite opptatt av å analysere disse menneskenes selvopfatning og motiver.

Karlsen legger for dagen en ahistorisk grunnholdning. Han vil tydeligvis avfeie ethvert synspunkt som tidligere har vært fremmet av personer som selv ble dømt under det rettslige oppgjøret som fulgte etter okkupasjonen, ikke på grunn av at det aktuelle argumentet er empirisk eller logisk uholdbart, men ene og alene fordi det kommer fra feil hold. Fra et forskningsmessig ståsted vil en slik holdning være et håpløst utgangspunkt. Det er på ingen måte gitt at analyser eller tolkninger bør avskrives fordi de stammer fra den ene eller andre historiske deltakeren.

Han er også ahistorisk når han omtaler frontkjempernes motiver, forøvrig et tema vi i dag har liten faktisk kunnskap om. Han skriver at de dro til Østfronten for «å drepe flest mulig russere». Hvordan kan han, uten å føre noe empirisk bevis, tro noe slikt om mange tusen ganske alminnelige norske unggutter? Feilen han gjør er at han, uten å reflektere over det, bruker etterkrigstidens kunnskap om tyskernes ufattelige forbrytelser til å trekke bastante slutninger om hva som i årene 1941-1944 fikk rundt 8000 norske ungdommer til å trekke i tysk uniform, flertallet som Waffen-SS soldater. For ordens skyld vil jeg her gjøre oppmerksom på at det til denne dag aldri er ført noe bevis for at verken norske, danske, hollandske

I GODT SELSKAP: Baard H. Borge avviser at han er i dårlig selskap som foredragsholder for gamle NS-folk. - Listen over bidragsyttere er lang, og den omfatter, i tillegg til flere tidligere motstandsfolk, også en rekke kjente navn som biskop Per Lønning og filosofiprofessor Arne Næss (bildet), skriver førstelektor Borge.

eller flamske frivillige på tysk side var involvert i krigforbrytelser. Mye tyder på at tyskerne bevisst skjermet de «germanske» invinger fra disse ugjerningene, slik at de uteslukkende deltok i «normale» krigshandlinger.

Karlsen prøver å fremstille meg som et redskap for de som for 60 år siden tilhørte «den gale siden». Han nevner i den forbindelse at jeg for noen tid tilbake holdt foredrag for en stor forsamling av tidligere NS-medlemmer og frontkjemper i Oslo, og videre at mitt innlegg ble godt mottatt. Begge deler er riktig, men Karlsens gjetninger om hva jeg kan ha sagt den gangen er tatt ut av løse luften. Mitt foredrag, som også er publisert i en bok som utkom på Cappelen Akademisk Forlag i 1998, dreide seg om vilkårene for en eventuell nasjonal forsoning mellom Hjemmefronten og NS. Jeg vil også legge til at jeg slett ikke begejstret alle tilhørerne. Flere frontkjemper ble fornærmet fordi jeg sa at tidligere NS-folk bør kunne innrømme at de støttet feil side i verdenskrigen, selv om mange av dem utvilsomt handlet ut fra personlig aktverdige motiver (om det siste er det ingen videre uenighet blant okkupasjonshistorikerne).

Miljøet av tidligere NS-folk har for øvrig sin egen historieoppfatning som jeg på ingen måte er ukritisk til. Skal jeg karakterisere mitt eget ståsted nærmere vil jeg si at mitt syn på NS-regimet og etterkrigsoppgjøret er nokså sammenfallende med det som forfektes av yngre historikere som Hans Fredrik Dahl og Øystein Sørensen. Malvin Karlsen skildring av møtet i Oslo og av den positive omtalen jeg etterpå fikk i avisen «Folk og Land» kan etterlate et feilaktig inntrykk av at det bare er revisjonistiske historikere som stiller opp som foredragsholdere for gamle NS-folk. Listen over bidragsyttere er lang, og den omfatter,

i tillegg til flere tidligere motstandsfolk, også en rekke kjente navn som biskop Per Lønning og filosofiprofessor Arne Næss. Sistnevnte gjorde på et møte tidligere i år stor furore med sin Gandhi-inspirerte kritikk av rettsoppjøret etter frigjøringen i 1945.

Jeg registrerer at Karlsen nok en gang kobler krigsårenes NS og dagens nynazisme. La meg derfor gjenta at det ikke er noen forbindelse mellom disse to fenomener. Nynazismen er ikke stort annet enn en ekstremt voldelig subkultur av sosialt mislykkede ungdommer som vifter med gamle (tyske) symboler. Karlsen spår også at skribenter som meg med tiden vil finne aktverdige motiver også i den nye gruppen «nazister», men på det punktet ser jeg heller ingen grunn til å være enig med ham. Nynazismen er og blir en sak for sosialvesen og politi, mer enn en politisk utfordring for demokratiet - slik den historiske nazismen/fascismen en gang var det i store deler av Europa. Debatten er med dette avsluttet fra min side.

fakta

«Alt for Norge»-debatten

Utgangspunktet for Harstad Tidende-debatten om frontkjemperne og nazismen er Reuben Slettens film om frontkjemper Jørgen Høve fra Sandsøy. Tidligere innlegg i debatten: Redaktør Malvin Karlsen (30. juni og 7. juli), førstelektor Baard H. Borge (3. juli), NKP-veteran Gunnar E. Kristiansen (5. juli), lektor Jermund M. Stensen (6. juli), spesialsykepleier Leif Hugo Hansen (12. juli). I dag skriver Baard H. Borge det han kaller sitt sluttinnlegg i debatten.

Seierherrenes justis

FRONTKJEMPERNE: - Når det gjelder frontkjemperne, var en rekke av dem både fedrelandssinn og idealistiske. De gikk i tysk tjeneste for å bekjempe kommunismen, som hadde en mengde støttespillere her i landet. (Det var egentlig bare et lykketreff at ikke Nord-Norge ble en sovjetrepublikk i 1945). Men få andre ble dømt hardere enn dem, skriver Jermund M. Stensen i denne artikkelen. På bildet frontkjemper Jørgen Høve sammen med Reuben Sletten som laget filmen om Høves skjebne.

JERMUND M. STENSEN, HAMNVIK

Baard H. Borge bruker i sin artikkel i Harstad Tidende 3. juli under tittelen «Den perfekte fiende» ordet «demonisering». Jeg synes dette er en helt riktig betegnelse på en tankegang som har vært framherskende her i landet i snart 60 år.

Før 2. verdenskrig var Nasjonal Samling et fullt lovlig politisk parti i Norge. Etter krigen ble samtlige medlemmer av NS - uansett hva de hadde gjort eller ikke - sett på som kriminelle og dømt til kortere eller lengre fengselsstraffer.

Her innførte norske myndigheter en enestående rettspraksis - å dømme noen for å ha vært medlem av et politisk parti. Jeg kjenner ingen andre eksempler på dette fra demokratisk land.

I min hjembygd bodde en respektert mann som aldri hadde gjort noe klanderverdig i de fem krigsårene. Han hadde bare én feil - han var medlem av NS fra lenge før krigen. Når han fikk kjennskap til tyske planer om f.eks. razzia etter skjulte våpen, advarte han naboene på forhånd.

Men dette hjalp lite. I 1945 ble han i likhet med andre partimedlemmer dømt til fengselsstraff. Under deportasjonen fra Hamnvik ropte tilskuerne hånsord mot mannen. Han skal ha svart: Hvis jeg ville nevne angiverne blant dere, skulle flere ha fulgt meg til Harstad i dag. Men vær trygg, jeg sier ingenting —

Under det såkalte landssvikoppgjøret, hersket en utbredt svart/hvit-renkning: Menneskene var enten gode eller onde. Noen mellomkategorier fantes ikke. Få eller ingen av dem som hadde samarbei-

det med okkupantene og tjent penger på krigen, eller enda verre, drevet med angiveri mot befaling, ble dømt. De var nemlig ikke medlemmer av NS!

Når det gjelder frontkjemperne, var en rekke av dem både fedrelandssinn og idealistiske. De gikk i tysk tjeneste for å bekjempe kommunismen, som hadde en mengde støttespillere her i landet. (Det var egentlig bare et lykketreff at ikke Nord-Norge ble en sovjetrepublikk i 1945). Men få andre ble dømt hardere enn dem.

For ikke å bli tatt til inntekt for de «onde», siterer jeg fra Norsk Krigsleksikon (Cappelen 1995).

Under slagordet «Hjelp broderfolket i Finland» ble vervingen satt i gang til Den norske legion i 1941. Rekrutteringen til frontinnsats foregikk helt fram til freden, og i tillegg til nevnte avdeling ble det rekruttert til Germanske SS Norge, til SS Skjegerkompaniet samt til fire politikompanier.

I alt kom mer enn 5000 (!) nordmenn i aktiv fronttjeneste på tysk side i løpet av krigen. Over 700 frontkjemper falt på Østfronten. Den norske legion hadde de største tapene. Frontkjemperne fikk etter krigen harde straffer som «landssvikere».

En lignende skjebne rammet frontstøtrene. Ca. 1000 kvinner skal ha meldt seg til tjeneste. Ved krigens slutt var 300 norske frontstøtre i arbeid på Østfronten. I det norske landssvikoppgjøret ble de arrestert og dømt som om de hadde gått i tysk

tjeneste, til tross for at Røde Kors i sine internasjonale retningslinjer påla å yte humanitære tjenester for begge stridende parter i en krig.

Røde Kors henstillet i 1945 til den norske riksadvokaten om å stoppe

straffeforfølgningen av sykepleiere, men innenfor norsk rettsvesen valgte man å tillegge folkeretten og Røde Kors liten vekt. (Sitat fra Norsk Krigsleksikon). Hanna Kvanmo fortalte i en bok fra 1990 om sin egen opplevelse som frontstøter og påfølgende dom.

De norske seierherrene fra 1945 har mye å svare for. Jeg nøyer meg med å nevne tyskerbarna og «nazi-barna». Den norske stat har erkjent skyld for urett mot samer og latere. Men når det gjelder overgrep mot tusener av uskyldige barn, har staten aldri gjort opp for seg.

Demonisering av taperne gjelder den dag i dag. Et eksempel: Slobodan Milosevic er kidnappet og ført til Haag for å bli stilt for retten ved den internasjonale domstol. Denne mannen har garantert mye å svare for. Men burde han ikke ha vært stilt for retten i Serbia, slik Quisling ble det i Norge? Dette er oppfattet som en fornærmelse av Milosevics motstandere i hjemlandet.

Men i dagens situasjon er det ikke lett for små land å hevde sin rett. Verdenspolitiets USA setter spillereglene. De har en stor base på Balkan for å passe på at alt går «riktig» for seg.

USA har selv mye å stå til rette for, men det er en annen historie.

Debatten etter «Alt for Norge»

Debatten i etterkant av Reuben Sletten-filmen «Alt for Norge», om frontkjemperen Jørgen Høve, fortsetter. Tidligere innlegg i Harstad Tidende er Malvin Karlsen (30. juni), Baard H. Borge (3. juli) og Gunnar E. Kristiansen (5. juli). I dag følger Jermund M. Stensen opp med en ny innfallsvinkel.

Alt for Norge

ARVID ANGELSEN, BØSTAD

I Harstad Tidende for 30. juni er herr Leif Hugo Hansen ute med et inserat vedrørende kortfilmen «Alt for Norge».

Som alle andre «gode nordmenn» overser herr Hansen Englands angrep på norsk territorium 8. april 1940, da britiske stridskrefter la ut tre minefelter i norsk kystfarvann, hvoretter den britiske sendemann i Oslo truet den norske utenriksminister Koth med engelske sjøstridskrefter, dersom Norge forsøkte å fjerne minene. En handling og en trussel Koth karakteriserte som «et eklatant brudd på Norges nøytralitet».

Herr Hansen er vel, i likhet med alle gode nordmenn, ikke klar over at Haag-konvensjonen pålegger alle signatar-makter å forsvare sin nøytralitet. Norge er et av de land som har påtatt seg denne plikt.

Den 6. des. 1939 angrep Sovjetunionen vårt nordiske broderfolk Finland. Stalin nådde grensen mot Norge. Da ble han stoppet av Tyskland. Ifølge Haag-konvensjonen var Norge forpliktet til å forsvare sin nøytralitet mot de angrep England foretok natten til 8. april 1940. Dersom vi ikke gjorde det, ga folkeretten Tyskland rett til å overta denne oppgave.

For personer som følger, eller fulgte, med i hvordan regjeringen Nygaardsvold skjottet sine internasjonale forpliktelser når det gjaldt Norges nøytralitet, og vårt

folks mulighet til å holde oss utenfor krig, er det ikke vanskelig å forstå at det gikk galt.

Jeg er ikke helt klar over hva herr Hansen legger i begrepet «nazist». Men helten i filmen er i hvert fall det stikk motsatte av «gode nordmenn»s idealer «Rottenikken» og «Guloften». Så fikk han da heller ingen plass ved kongens bord. Det sørger han neppe over.

Vi frontkjempere er dømt for, som det heter i våre domspapirer, «å ha svekket en med Norge forbunden stats stridsevne». Ifølge dette var altså Norge alliert med Sovjet, og dermed i krig med vårt broderfolk Finland. Men det betyr sikkert ikke noe som helst for mennesker som alltid har sett England som sitt store ideal. Og det til tross for W. Churchills tale i Underhuset 2. mai 1940, hvor han uttalte følgende: «Endelig har vi greid å provosere vår fiende til å angripe i Skandinavia».

Når det gjelder herr Hansens forslag om å la krigsinvalidere vurdere filmen, har han kanskje ikke fått med at nyere forskning har fått med at det ble drept flere mennesker i Norge under okkupasjonen av engelsk krigføring enn av tysk sådan.

Forskeren Borge perfekte fiendebilde

LEIF HUGO HANSEN

Det er positivt å se at førstelektor B. Borge ved Høgskolen i Harstad har dempet seg i forhold til egne forskningsmessige fortrefeligheter vedrørende frontkjemperne. Han er nå villig til å benytte begrepet nazisme i full offentlighet i sine fortellinger om landsvikerne, om enn i anførselstegn.

Men forskeren gjør seg fortsatt til talsmann for det man kaller verdi-relativisme. Han leverer sikkert bidrag til om mulig å gi et mer nyanisert og dermed sannere bilde av frontkjemperne. Det er så. Men han bidrar samtidig til å utydeliggjøre etiske og verdimeslige grensedragninger, bringe dem ut av fokus og tåkelegge alminnelig rettsfølelse på området. Når vi har fått vår egen krig på tilstrekkelig avstand - som Malvin Karlsen så treffende er inne på - og fremmede soldaters kommandorop og geværpipler vekk fra portrom og entreer, ligger det godt til rette for relativismens slumrende omfavnelse. Om det skulle Høve slik. Selv om tegn i tiden burde Borge for det motsatte.

Akademias ansvar - og bestefars

Overgriperens biografi og psykologi kan være viktig nok å forstå, men selv i illusjonen om den verdinøytrale forsker bør det kunne la seg gjøre å tenke verdihierarkisk; hva er overordnet og hva er underordnet? Akademia er gitt mandat og makt til å konstruere og forvalte beretninger om virkeligheten og derigjennom å påvirke og danne opinion. Hva bør i så måte kunne forventes av dannelsens representanter? Det er med andre ord god grunn til å hente fram de gamle spørsmålsstillinger: Hva er akademias ansvar og etiske fordringer?

La oss si at vi kunne ta på oss forskerbriller og sitte et par døgn å snakke fortrolig med kjente naziførere eller bødler fra torturkamrene, eller poeten og barnepsykiateren Radovan Karadzic for den saks skyld - så ville vi sikkert kunne finne formidlende omstendigheter også ved dem. Og som glimtvis og til forveksling både kunne «minne om bestefar» - og en selv med. (Intet menneskelig er meg fremmed). Men hva så? Ville det ta brodden vekk fra handlingene deres - det de med åpne øyne gikk inn og utførte ved hjelp av den posisjon og makt de manøvrerte seg inn i? Skal de i ettertidens lys og tanke - kun med tiden som en fender mellom da og nå - ikke kunne stilles til ansvar?

Bestefar visste når man skulle kle seg i findress og fare varsomt fram.

Forskeren som myteskaper

Det kan virke som om førstelektoren står i fare for å stirre seg blind på formildende omstendigheter, og tape skogen av syne for bare trær.

BRUNT BELTE: Førstelektor Baard H. Borge (bildet) forvirrer mer enn han forklarer. Han forlærer og forleder språkmessig. Og tildekker mer enn han avdekker. Selv om han blant frontkjemperne muligens er i ferd med å avansere til brunt belte i GNU (Gammel-Nazist-Ufarliggjøring), skriver Leif Hugo Hansen i denne artikkelen.

Det kan virke som han ser det han vil se og framlegger blinde flekker i akademiske vendinger og forskningsretorikk. Inderligheten i ønske om historieavdekning kan utilsiktet lett få den motsatte konsekvens: historietildekning.

Forskeren anvender språket som redskap. Språkanalytisk blir det derfor interessant å følge med i hans utlegninger. Førstelektoren ser det muligens ikke slik - men betraktet utenfra fungerer hans fortellinger også som politisk retorikk. Han blir dermed politisk myteskape, han også. Enten han vil det eller ikke. Ja, kanskje han mer enn andre, nettopp fordi han opererer med alternative fortellinger i et så følsomt område, og tilriver seg dermed nyhetens interesse. Han oppnår lett status som «dagens mann»: en helt, om enn antihelt. Og han blir stående til svars.

Forenkling og medløperi

Krigsveteraner hevder at Borge forenkler på en slik måte at de ikke kjenner seg igjen i forskerens versjon og fortelling. Da har forskeren et problem. Det er for enkelt å avskrive motstandskjempernes historieskriving ved å anvende den motsatte undertrykkings taktikk ved å si at det er seierherrene som snakker. Litt vet vi om hva seirene kostet.

Når akademia manøvrerer i baret, får man ha tiltro til folks innbygd, etiske kompassnål, den i ryggmargen. La oss håpe den finnes. Det var nok det som berget folk og flertall under krigen. De skjønnte hva som foregikk, tok stilling deretter og lot seg ikke forlede til medløperi.

Brunt belte i GNU

Mange skjønner fortsatt ikke hvor førstelektoren ved Høgskolen i Harstad vil med sin forskning. Han forvirrer mer enn han forklarer. Han forlærer og forleder språkmessig. Og tildekker mer enn han avdekker. Selv om han blant frontkjemperne muligens er i ferd med å avansere til brunt belte i GNU (Gammel-Nazist-Ufarliggjøring) er det synd om smigingen og applausen fra kretsen rundt «Land og folk» drenerer gangsynet - «det lille vettet som skal styre det store», som Arthur Arntzen kaller det.

Det kan heller se ut som det er forskeren som har funnet sitt perfekte fiendebilde. Å forske i. Doktorgraden er sikkert like rundt hjørnet.

fakta

«Alt for Norge»-debatten
Utgangspunktet for Harstad Tidende-debatten om frontkjemperne og nazismen er Reuben Sletten's film om frontkjemper Jørgen Hove fra Sandsøy. Tidligere innlegg i debatten: Redaktør Malvin Karlsen (30. juni og 7. juli), førstelektor Baard H. Borge (3. juli), NKP-veteran Gunnar E. Kristiansen (5. juli), lektor Jermund M. Stensen (6. juli). Dagens innlegg er skrevet av spesialsykepleier Leif Hugo Hansen, avdelingsleder for helse og velferd i Skånland kommune

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Brutal urett begått også på norsk side

ASTRUP NILSEN, SJØVEGAN

Med utgangspunkt i filmen «Alt for Norge» reagerer flere skribenter negativt på at hovedpersonen i filmen får uttale seg om sin politiske holdning den gang og nå. Enhver må imidlertid få gi uttrykk for sitt syn, både kommunister, nazister og andre. Å kneble motpartens ytringsfrihet er noe de gjør i diktaturstater. Her debatterer vi en frontkjemper sinnsatt på Østfronten og en norsk krigshistorie som er forfalsket i ren Pravda-stil.

Jeg har studert den norske krigshistorien over mange ti år, og min konklusjon samsvarer med det historieforsker Baard H. Borge og debattant Jermund M. Stensen, Hamnvik, skriver i denne avis.

La oss være enig om det vi er enige i, og legg det bak oss, nemlig det at de allierte fikk Hitlers terrorvelde knust og fikk en slutt på de tyske forbrytningenes råtenskap mot menneskeheten (die Untermenschen), men dessverre, vi fikk oppleve mer tortur i fredstid fra den «rette» siden.

Den unge frontkjemperen i filmen deltok fra april 1940 og fram til den kapitulasjon 10. juni 1940, sammen noen tusen andre norske ungdommer i krigen mot det tyske overfallet på Norge.

Jeg både før og under krigen, og det var kjent gjennom avisene. Hvorfor ble de da medlemmer av kommunistpartiet, som hadde som mål å utsette Norge som stat? Jeg minner om russernes krig mot fiskerne på Svendsgrunnen utafor Senja.

Det var en høyesterettsdom etter krigen, med 7 mot 4 stemmer som dannet grunnlaget for aksjonen mot de passive NS-medlemmer. Våre fremste Høyesteretts dyktigste dommere var uenige i om passivt medlemskap var straffbart eller ikke. Fire dommere mente det ikke var straffbart, og de hadde et stort antall av landets fremste jurister på sin side. Hvordan kunne da de passive medlemmer under krigen ha muligheter til å vurdere om deres medlemskap var straffbart eller ikke, når et stort antall av våre fremste jurister ikke var enige i en straffeforfølgning?

Jeg må be Gabrielsen svare på om han via jungeltelegrafen kjente til de norske soldatvaktmenns torturmetoder i fredstid, overfor arresterte ikke dømte nordmenn.

De norske torturister var like brutale om ikke enda verre enn sine tyske torturkolleger i krigstiden. Noen av ofrene døde av den norske torturen, som også var rettet mot gravide kvinner. Torturen ble av norske ledere nevnt som «forseel-

skrevet i et brev til politimester Tromsø i 1945 av varetektst Harald H. Pedersen.

Hva sier skribentene til «forseelsene». Vil de benekte at det skjedde? En annen rapport forteller om en ikke dømt fange som våpen ble tvunget til å rulle sekken over piggetråd.

Så kom ikke her og fortell at skapen bare var på tysk side under krigen, når det i fredstid forendte verre ting utført av dem som var på den «rette» siden inkl. britene.

I en krig er den største sannheten. Vil mine herrer på den propaganda som kom på fra britene i London var sann var nemlig britene som sensu alle norske sendinger. Vi var med desinformasjon og nøye beidert psykologisk propaganda opparbeidet et folkehat mot pasjonsmakten og NS-tilhengerne.

Det verste er at de norske ushetene fortsatte etter krigen. Det var viktig for å holde hatet vedt.

De groveste usannheter, som såret de berørte, har jeg tatt med myndigheten, og har med både beklagelse og innrømmelse fra høyeste hold. Som en liten pensjonist for den til dels smertelige og dårlige behandling vi fikk, måtte ofre det kjerreste vi hadde.

side 2.

De tapre norske soldatene tapte kampen mot tyskerne på Bjørnøfjell, blant annet som følge av den hjelp noen tusen nordmenn ytet tyskerne, og sviket fra britene. Kan skribentene si om noen av disse nordmenn ble tiltalt og straffet for den hjelp de ytet, og som førte til drap av egne landsmenn? Jeg venter svar.

Frontkjemperen som kjempet mot tyskerne under felttoget i Norge, har ikke fått sin deltakermedalje, mens de som forbrøt seg med å snauklippe håret på en brutal måte av uskyldige jenter, fikk sin deltakermedalje. Hadde han deltatt i hårklippenes rekke, ville han nok ha fått sin belønning for innsatsen.

Frontkjemperen fikk straff for en forbrytelse han etter gjeldende norsk lov, ikke hadde utført. Har ikke de ustraffede hårklipperne noe å angre?

Ble de nordmenn i Tysklandbrigaden, som hadde forhold til tyske kvinner og som fikk utdelt kondomer under oppholdet i Tyskland, snauklippet etter hjemkomsten?

Den tidligere frontkjemperen rettet sitt våpen mot kommunistiske soldater og ikke mot sivile nordmenn, slik nordmenn i britisk tjeneste gjorde da de meide ned norske kvinner og menn på en meget brutal måte. Dette er nå beklaget av øverste myndighet som en tabbe.

Gunnleif Gabrielsen mener at de passive NS-medlemmer måtte kjenne til de tyske torturisters metoder både i Russland og i konsentrasjonsleirene fra propagandaen fra London, via jungeltelegrafen og ryktebørsen. En slik påstand er uholdbar. Kommunistmedlemmene sto i samme situasjon i forhold til nedslaktingen av mennesker i Sov-

se». Har ikke debattantene lest om disse «forseelsene»? Det som er skrevet om «forseelsene», er nå forsvunnet fra bibliotekene.

Jeg har over 50 dokumenterte torturtilfeller, skrevet av forfatter Marta Steinsvik, en sak som også var oppe i Stortinget i 1945. Hennes bok var tidligere tilgjengelig, men ikke nå. Stortingsforhandlingene om saken kan skaffes. Ble disse norske torturistene straffedømt for sin umenneskelige gjerninger? Svar på det.

Jeg tillater meg å referere et avsnitt fra et dokument.

«Jeg ble tvunget til hver natt gjennom 2 og 1/2 måned å ligge i en likkiste istedenfor en seng. Sengklær ble ikke utvekslet. I likkisten ble slått vann, hvorved jeg alltid lå våt. Jeg ble gjentatte ganger i fulle klær beordret ut i sjøen for å vaske meg, og måtte i gjennomvåte klær ligge i kisten, idet jeg ikke fikk lov til å kle av meg eller skifte. Kistelokket ble lagt på, hvorved jeg en rekke ganger nær drepes av luftmangel ...

For å framkalle tilståelse ble jeg med bakbundne hender heist opp i et tau etter hendene, fritt hengende med hodet ned, og banket med stakk, og banket med stakk eller pisket inntil jeg falt i avmakt ...

Ved en av disse sadistiske avstraffelser ble mine kjønnsorganer mishandlet - etter at jeg falt i avmakt».

Torturen skjedde i Tromsø, ikke utført av tyske torturister under krigen, som gjerningen tydet på, men «forseelsene» ble utført i fredstid av nordmenn uten ordre fra overordnede. De tyske torturistene utførte kun torturen i rettsavhør etter ordre fra høyere hold. Det refererte er

har nå Forsvarsdepartementet i brev av 5. juni dette år, sagt seg villig til å yte kr. 900.000 til et minnesmerke. Dette kommer senere i avsnittene som egen sak.

Derimot er de usannheter som 6. divisjon offentlig har formidlet om en krigshendelse, tross dokumentasjoner, så vidt meg bekjent ennå ikke dementert. Denne unnlatelsen indikerer etter mitt syn en ringeklode overfor dem som ble berørt av tragedien, og det er en skandale.

IKS

«Alt for Norge»-debatten
•Utgangspunktet for Harstad Tidende-debatten om frontkjemperne og nazismen er Reuben Sletten's film om frontkjemper Jørgen Høve fra Sandsøy
•Tidligere innlegg i debatten: Redaktør Malvin Karlsen (30. juni og 7. juli), førstekolor Baard H. Borge (3. og 13. juli), NKP-veteran Gunnar E. Kristiansen (5. juli), lektor Jermund M. Stensen (6. juli), spesialsykepleier Leif Hugo Hansen (12. juli), lærer Gunnleif Gabrielsen (14. juli), samfunnsaktivist Marie Waale Nilsen (17. juli).

•I dag skriver ingeniør og tidligere fiske- og fangstred Astrup Nilssen. Sjøvegan med kritisk blikk på seierherrene.

Sei til side 2

TIPSTELEFON: 77 01 80 01

INTERNETT: www.harstad-tidende.no

Frontkjemper atter i fokus på Harstad ki

MALVIN KARLSEN

I forbindelse med at filmen om frontkjemperen Jørgen Høves liv og levnet ble vist på Harstad kino, lot jeg meg friste til noen undrende betraktninger om hva som kunne føre en ung nordmann til Østfronten i tysk uniform og en menneskealder senere være stolt av sin innsats for å skaffe Adolf Hitler og hans germanere «lebensraum» i øst, med den viten vi har i dag.

Det skulle jeg ikke ha gjort sånn uten videre. Jeg skulle nok ha for hørt meg hos filmens historiske konsulent, førstelektor Baard H. Borge, om hva som for tiden monne være den riktige historieoppfatning.

Borge mener å ha observert at jeg har skaffet meg en perfekt fiende i det han i anførsel kaller «nazistene». Selv framtrer han som deres perfekte forsvarer, i rollen som objektiv forsker. I den grad jeg måtte bli å opplatte som motstander av nazistisk ånd og tankegang, i tysk eller norsk utgave, tar jeg hans observasjon som en hedersbevisning. Jeg undres på om førstelektoren føler seg like bekvem ved de gamle nazisters omfavneelse.

Etter å ha lest hans innlegg i Harstad Tidende tirsdag 3. juli, sitter jeg igjen med inntrykket av at dagens moteriktige historieopplattning virker merkelig velkjent. Den har vært forfektet av gammelnazistenes organ Land og Folk i 50 år.

Ikke rart at gammelnazistene tar forskeren til sitt hjerte. For en tid siden kunne Land og Folk rapportere om stor applaus da Borge i en forsamling av partikamerater fra kamppårene orienterte om sin forskning.

Applausen er forståelig hvis han også der snakket om «det såkalte landssvikoppgjøret» og var påpasse-

lig med å sette skille mellom nazistene, de dårlige individer i Tyskland som gjorde en del upassende ting, og de nasjonale idealistene i Norge som fylket seg under Quislings solkors til vårt politiske systems avskaffelse.

Hvis Hitler hadde vunnet

Nok om det. Baard Borge har funnet sitt forskningsfelt, og han har framtid for seg. De som selv opplevde krigen, er en utdøende art. Nye generasjoner bryr seg neppe en døyt om hvem som tapte eller vant, hvem som kriget i øst eller i vest. Men det kan saktens pirre interessen litt når dagens forskere, på fjern avstand fra krigen, kan fortelle om de overgrep det seirende flertall begikk mot et beseiret mindretall.

For nye generasjoner er det imidlertid ikke aldeles uten interesse hvem som gikk av med seieren i den annen verdenskrig. Vi har ingen ideell verden, det er så. Men man trenger ikke være forsker for å gjøre seg noen tanker om hvordan denne verden ville sett ut om Tyskland og dets forbundsfeller hadde vunnet krigen.

La oss formode at det i alle fall ville være en verden preget av mer vel-disiplinert orden, uten de foraktede partiene, uten forstyrrende, avvikende meninger, med en fører på toppen og folkene i en rasemessig riktig orden nedover i hierarkiet, med undermenneskene i bunnen som arbeidskraft for herrefolkene, i de grad de måtte tillates å leve.

Baard H. Borge gjør seg den antakelse at det jeg og andre ønsker å konfrontere Høve med, er likhaugene som han ikke kunne vite noe om. (For øvrig litt snodig at man lar seg innrullere i en Waffen-SS-avdeling uten å ane hva slags selskap man er havnet i.) Men Borge tar feil i sin antakelse. Jeg er langt mer interessert i

hvordan det kunne gå til at såpass mange nordmenn fant sitt framtids-håp knyttet til en politisk bevegelse som produserte lik lenge før maktovertakelsen i Tyskland i 1933, en ideologi som forkastet demokratiet, forherliget kampen og foraktet den svake. Visstnok var ikke Nasjonal Samlings program identisk med Hitlers program, men forbildet og inspirasjonen bar stempelet Berlin. Det åndelige slektskap lot seg ikke fornekte.

Menneskeforakterne

Hva som skjedde i Berlin, kunne man lese om i norske aviser, selv i de som gikk uanstendig langt i forståelse av «den nye tid». Man kunne ikke være uvitende om likvidasjonen av det tyske demokratiet, likvidasjonen av opposisjonelle elementer, likvidasjonen av jødene borgerlige rettigheter og en stadig økende trakassering av dem, selv om man ennå ikke kjente til omfanget av den fysiske likvidasjon som Hitler hadde bebudet lenge før han kom i maktposisjon. Arnulf Øverland skrev diktet «Du må ikke sove». Det vekket ingen i Nasjonal Samling.

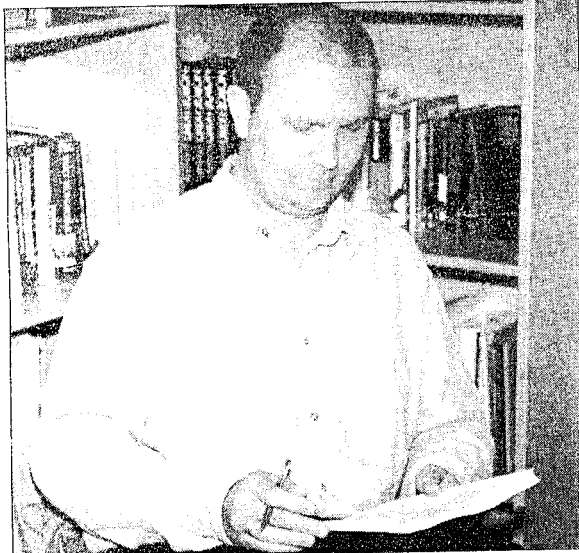
«Hør hvordan menneskene jubler for menneskeforakterne», skrev den tyske forfatteren Thomas Mann om Hitlers triumfherd til Wien. Jubelen over det seirende Tyskland lot seg sikkert høre også i de nasjonale kretser i Norge. Man gråt heller ikke da tyskerne kom hit. Man gjorde statskupp, i tilfelle reske haponetter. En minoritet utga seg for å representere det norske folk, og fikk lov til å administrere under tysk kommando.

De nye historikere ser seg om etter nytt, interessant stoff til sine avhandlingar. De vil gjerne fortelle en annen historie, en historie om et helt alminnelig politisk parti som ble kriminalisert, om velvillige, medlpende nordmenn som aldeles ikke var så heroiske under krigen. Det er sikkert også en sann historie. Ikke alle var helter. Ikke alle NS-medlemmer var dårlige mennesker. Men man skal forske med spesielle briller på for ikke å se at det gikk et skille, en dyp kløft, mellom dem som holdt sin st så noenlunde ren i en vanskelig tid og dem som trakk i tysk uniform og gikk i tjeneste hos dem som det overveldende flertall regnet som våre fiender.

På kino for annen gang

Filmframvisningen under årets festspill var ikke Jørgen Høves første opptreden på Harstad kino. Forrige gang var det krig. Harstad Tidende brakte sitt begeistrede referat, ført i pennen av pressesjefen for de kneblede avisene i nord. En norsk avis som ble utgitt i London under krigen, kan også fortelle om det samme møtet. Der heter det: «Talere var en frontkjemper ved navn Høve, en nazist V. Lund og politimester Labang. Møtet ble holdt i kinolokalet, og for at alle som ikke måtte få plass også skulle få høre talene, ble det montert høyttalere utenfor kinoen og på torget.

Da møtet tok til var naturligvis

VELKJENT: Dagens moteriktige historieoppfatning, som førstelektor Baard H. Borge (bilde) står for, virker merkelig velkjent. - Den har vært forfektet av gammelnazistenes organ Land og Folk i 50 år, skriver redaktør Malvin Karlsen i denne artikkelen.

Smith m ang len!